

OHJEISTUS NUORILLE SUUNNATTUJEN TIETOVIDEOIDEN KÄYTTÖÖN: SEXTING-VIDEO

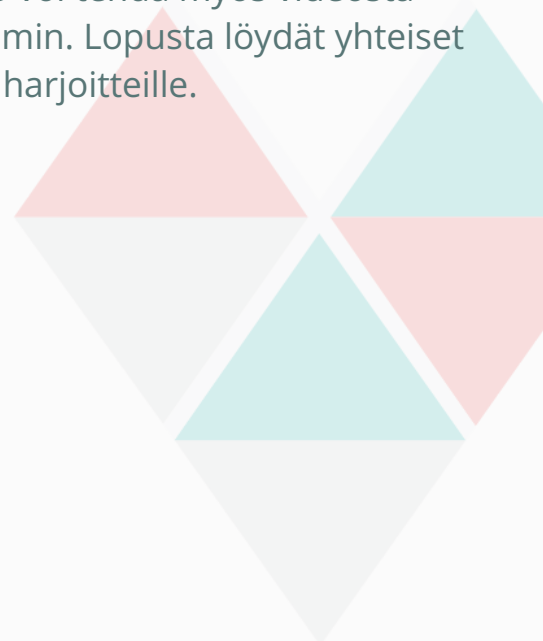
Tämä tukimateriaali on suunniteltu nuorten parissa toimiville ammattilaisille ja aikuisille. Materiaali tukee Nuorten Exitin kolmen videon videosarjan käsittelyä. Videot on tarkoitettu yli 13-vuotiaille nuorille.

Materiaalin avulla videoiden sisältöä voi työstää nuorten kanssa ja haastaa nuoria pohtimaan videoiden sanomaa syvemmällä tasolla. Videot toimivat myös yksinään ja niiden yhteyteen on tehty purkukysymyksiä, joita nuori voi tehdä myös itsenäisesti. Videot löydät Nuorten Exitin Youtube-kanavalta: <https://www.youtube.com/watch?v=pP2HIMxdN6Q>

Sexting -videoon kuuluvat harjoitteet:

- Harjoite 1:** Videon purku kysymysten ja keskustelun avulla
- Harjoite 2:** Nuorten tuottamat seinäjulisteet toimintaohjeista, tukipalveluista ja kannustavista lauseista
- Harjoite 3:** Seurustelun pelisääntöjen tuottaminen nuorten kanssa

Harjoite 1 tulee tehdä aina videon näyttämisen jälkeen. Harjoite 2 ja 3 vievät enemmän aikaa, joten aina ei ole mahdollista tehdä kaikkia. Mikäli valitset harjoitteista vain kaksi, valitse 1 ja 2. Harjoitteen 3 voi tehdä myös videosta irrallisena harjoitteena myöhemmin. Lopusta löydät yhteiset purkuohjeet kaikille materiaalin harjoitteille.

PERUSOHJEET VIDEOIDEN KÄSITTELYYN OSA 1.

- Katso videot ensin itse läpi ja etsi tarvittaessa lisämateriaaleja teeman käsittelyn tueksi. Kuulostele videoiden sinussa herättämiä ajatuksia ja tunteita. Mikäli teetät nuorilla tämän materiaalin harjoitteita, testaa myös niiden toimivuus ensin tekemällä harjoite itse. Mieti etukäteen, millaisia reaktioita ja keskustelua niistä voi nuorten parissa nousta. Samat kysymykset, jotka heräävät itsellesi, heräävät todennäköisesti myös nuorille.
- Mieti, millainen käsittelytapa sopii parhaiten omalle ryhmällesi – videot ja nuorten oma pohdinta, vai ryhmässä toteutettavat harjoitteet ja pohdinnat. Jos ryhmäläiset ovat vieraita toisilleen, tai ei muuten voida taata turvallisuuden tunnetta ryhmässä, voi olla parempi toteuttaa omaa pohdintaa ryhmätoiminnan sijaan.
- Videoiden käsittely saattaa toimia parhaiten pienissä ryhmissä, esimerkiksi 3-4 hengen ryhmätöinä. Ryhmien ei välttämättä tarvitse "tuottaa" mitään valmista, tärkeää on keskustelu.
- Muista, että jokainen nuori lähestyy teemaa omista kokemuksistaan käsin. Älä siis hoputa tai painosta, jos käytät harjoitteita, vaan anna jokaiselle lupa edetä omassa tahdissa, tai jättää jokin tehtävä tekemättä, jos se tuntuu ahdistavalta.
- Muistuta aina alussa, että teemaa lähestytään yleisellä tasolla, eli kenenkään henkilökohtaisia kokemuksia ei tulla käsittelemään. Näin kunnioitetaan jokaisen omia rajoja ja yksityisyyttä. Mikäli nuori alkaa kertoa omista kokemuksistaan, pyritään keskustelu pysäyttämään ja kannustetaan nuorta lämpimästi puhumaan ohjaajan kanssa ryhmätilanteen jälkeen kahden kesken.
- Tarkkaile nuoria aiheen käsittelyn aikana ja tarvittaessa keskeytä tilanne, jos joku nuorista näyttää ahdistuvan teemasta. Tällaista tilannetta varten on hyvä olla mielessä jokin kevyempi, esim. voimavaroihin, itsemyötätuntoon tai itsetuntoon keskittyvä harjoite, jonka voi luontevasti sitoa teemaan. Esimerkkinä "Hyvän mielen käsi" -harjoite* seuraavalla sivulla.

PERUSOHJEET VIDEOIDEN KÄSITTELYYN OSA 2.

- Varaa aikaa vapaaseen tai ohjattuun keskusteluun, jossa olet aikuisena mukana. Anna keskustelussa tilaa nuorten omille pohdinnoille ja havainnoille.
- Laajenna keskustelua videoiden teemoista nuorten seksuaaliseen itsemääräämisoikeuteen ja heidän omiin oikeuksiinsa. Nuorten seksuaalioikeuksista löydät lisää tietoa Väestöliiton sivuilta: <https://www.vaestoliitto.fi/nuoret/seksi/seksuaalioikeudet/>
- Varmista, että mainitset ryhmän aikana tahoja, jotka tarjoavat nuorille apua, jos he ovat kokeneet seksuaalista hyväksikäyttöä tai ahdistelua. Voit esimerkiksi laittaa nettiosoitteita näkyviin taululle.
- Mikäli käytät materiaalin harjoitteita, on hyvä muistaa, että purku on usein jokaisen harjoitteen ja keskustelun tärkein vaihe. Anna sille siis riittävästi aikaa.
- Huolehdi myös jatkokäsittelystä! Jollakin nuorella saattaa olla kerrottavaa myös yksityisesti, joten anna mahdollisuus ja aikaa siihen esimerkiksi ryhmän jälkeen. Pidä silmäsi ja korvasi auki: olisiko sinun aikuisena syytä jatkaa keskustelua erityisesti jonkun nuoren kanssa?

*Hyvän mielen käsi -harjoite

Tavoite: Pohtia hyvää mieltä ja voimavaroja tuovia asioita omasta elämästään, turvallisia aikuisia, sekä omia vahvuuksiaan.

1. Anna jokaiselle paperi ja pyydä piirtämään oman käden ääriviivat
2. Pyydä nuoria kirjoittamaan jokaiseen sormeen sellainen asia, josta saa hyvää mieltä, esim. ystävät, jäätelö, harrastukset jne. Nuoria voi pyytää myös kirjoittamaan asioita joissa he ovat hyviä, tai sellaisia henkilöitä, joista he saavat voimaa ja hyvää oloa ja joihin voivat luottaa.
3. Vertailkaa ryhmässä halukkaiden kanssa

VIDEO 1: SEXTING (kesto 2:14 min.)

Videon tarina: Seurusteleavan parin toinen osapuoli, Jessi, alkaa lähetellä paljastavia kuvia Karolle ilman lupaa ja haluaa vastineeksi paljastavia kuvia Karosta. Tilanne ahdistaa Karoa, eikä Jessi lopeta painostamista, vaikka Karo näin pyytää. Lopulta Karo pyytää apua nuorisotalon työntekijältä ja päättää suhteen Jessin kanssa.

Harjoite 1: Videon purku kysymysten ja keskustelun avulla (kesto n. 20-25 min.)

Tavoite: Purun tavoitteena on antaa nuorille mahdollisuus keskustella videon herättämistä ajatuksista, vaihtaa ajatuksia muiden kanssa, sekä tarjota nuorille tapoja toimia, mikäli he, tai heidän ystävänsä joutuvat vastaavaan tilanteeseen, kuin Karo. Purku varmistaa myös, että nuorilla ei jää videon sisällöstä epäselvyyttä.

1. Keskustelkaa seuraavista kysymyksistä joko pienryhmissä, tai koko ryhmän kesken. Tällöin ryhmän koko mielellään max. 10, jotta kaikki halukkaat saavat kertoa mielipiteensä. Esitä ryhmille/ryhmälle kysymys kerrallaan, anna hetki aikaa pohtia ja käy vastaukset suullisesti läpi. Älä kuitenkaan painosta ketään kertomaan ajatuksiaan.

a. Voisiko videon esimerkki tapahtua oikeasti?

- Voi tapahtua, joka neljännes nuorista on kokenut häiritsevää seksuaalista ehdottelua tai ahdistelua puhelimesta tai netissä (kouluterveyskysely 2013)
- Se, miten kukakin reagoi saadessaan seksiviestejä on yksilöllistä. Osa nuorista ei koe paljastavia kuvia häiritsevinä. On myös nuoria, jotka eivät tunnista seksiviestejä häirinnäksi, vaikka saisivatkin viestit tahtomattaan. Painota siis oikeutta kuunnella omia tunteita.

b. Mitä sukupuolta Karo ja Jessi ovat?

- Videon nimet on tarkoituksella pyritty valitsemaan sukupuolineutraaleiksi.
- Häirintä ei katso sukupuolta. Kuvien lähettäjä tai saaja voi olla kuka tahansa sukupuolesta riippumatta.

c. Mitä Karo ajattelee tilanteesta? Entä Jessi? Mitä tunteita he mahdollisesti kokevat tilanteessa?

d. Miten toimisit, jos ystäväsi kertoisi olevansa vastaavassa tilanteessa kuin Karo?

e. Kenelle voisitte kertoa tapahtuneesta? Olisiko tilanteesta helppo kertoa? Mikä kertomisesta voi tehdä vaikeaa?

- Kertomisesta voi tehdä vaikeaa esim. pelko, syyllisyys, häpeä, yksinjäämisen pelko.
- Kaverille kertominen on hyvä, mutta lisäksi aikuiselle kertominen on tärkeää. Turvallisia aikuisia ovat esim. opettaja, terveydenhoitaja, koulukuraattori.
- Jos käyt läpi vain tämän harjoitteen, listaa nuorille tukipalveluita tiedoksi (kts. harjoite 2.).

Harjoite 2: Nuorten tuottamat seinäjulisteet toimintaohjeista, tukipalveluista ja kannustavista lauseista (kesto n. 30-40 min.)

Tavoite: Harjoitteen tavoitteena on tarjota nuorille toimintaohjeita, mikäli he tai heidän ystävänsä kohtaavat häirintää tai kaltoinkohtelua verkossa. Teemasta puhuminen luokan ja opettajan kanssa madaltaa myös kynnystä kertoa joko opettajalle tai ystäväille ikävistä kokemuksista, mikäli niitä tulee eteen.

1. Jaa nuoret kolmeen ryhmään ja anna jokaiselle ryhmälle oma tehtävä.
2. Käykää lopuksi nuorten tuotokset yhdessä läpi ja jos mahdollista, laittakaa seinälle.

Tarvikkeet: Tulostetut toimintaohjeet, tulostetut faktat, tietokone/puhelin jossa netti (voi olla nuoren omakin), askartelutarvikkeita; kyniä, sakset, liimaa, teippiä, vanhoja lehtiä, paperia, kartonkia

RYHMÄ 1:

Anna nuorille toimintaohje (alla) ja pyydä nuoria askartelemaan ohjeista juliste, tai kaksi erillistä julistetta, seinälle laitettavaksi. Nuoret voivat muokata toimintaohjeet omaan suuhun sopivaksi.

Toimintaohje:

Mikäli kuvien lähettäjä on toinen nuori:

- sano lähettäjälle, että kuvien lähettely ei ole ok.
- voit ilmoittaa asiasta ylläpidolle ja blokata lähettäjän.
- kyseessä voi olla rikos, joten voit ottaa kuvakaappauksen ja ilmoittaa poliisille. Kun ilmoitus on tehty ja saat luvan, poista kuvakaappaus puhelimestasi.
- puhu asiasta turvalliselle aikuiselle.
- muista, että jos saat seksuaalissävyytteisen viestin, jonka sisältö tuntuu sinusta pahalta, voit aina ilmoittaa poliisille. Sinun ei tarvitse tietää, onko kyseessä rikos.

Mikäli kuvien lähettäjä on aikuinen:

- mikäli saat alle 16-vuotiaana kuvan aikuiselta, on kyseessä rikos.
- ota kuvakaappaus ja ilmoita poliisille. Kun ilmoitus on tehty ja saat luvan, poista kuvakaappaus puhelimestasi.
- voit ilmoittaa asiasta ylläpidolle ja blokata lähettäjän.
- asiasta on hyvä jutella myös turvallisen aikuisen kanssa.
- muista, että jos saat seksuaalissävyytteisen viestin, jonka sisältö tuntuu sinusta pahalta, voit aina ilmoittaa poliisille. Sinun ei tarvitse tietää, onko kyseessä rikos.

RYHMÄ 2:

Pyydä nuoria etsimään netistä tahoja, joihin voi olla nimettömästi yhteydessä, jos netissä tapahtuu jotain, jota ei haluaisi tapahtuvan. Pyydä nuoria tekemään kaksi julistetta: juliste, jossa netissä auttavat tahot ovat listattuna ja juliste, jossa on listattuna turvalliset aikuiset, joihin voi olla yhteydessä kasvokkain. Alla mahdollisia auttavia tahoja netissä, jos nuoret eivät löydä niitä itse:

- Nuorten Riku / Rikosuhripäivystys
- Nuorten Exit
- Sekasin -chat
- e-Talo
- Nettiturvakoti
- Help.some
- Nettipoliisi

RYHMÄ 3:

Pyydä ryhmää askartelemaan seinälle laitettavia julisteita seuraavista faktoista:

- a. Mikä on rikos livenä, on rikos myös netissä (tähän voi lisätä esimerkkejä, kuten "seksuaaliset teot ilman toisen suostumusta")
- b. Häirintää on se, minkä itse kokee ahdistavaksi ja häiritseväksi
- c. Vastuu on aina tekijällä
- d. Kaikesta voi selvitä
- e. Jokaisella on oikeus seksuaaliseen itsemääräämisoikeuteen

Harjoite 3: Seurustelun pelisääntöjen tuottaminen nuorten kanssa (kesto n. 45-60 min.).

Tavoite: Seurustelun pelisääntöjen kautta nuori ymmärtää jokaisen seurustelusuhteen yksilöllisyyden, sekä omien ja toisen rajojen kunnioittamisen. Yhteisten seurustelun pelisääntöjen luominen voi toimia pohjana myös ohjeille kaikkiin ihmissuhteisiin, myös luokan sisäisiin.

1. Keskustelkaa seuraavista aiheista joko pienryhmissä, tai koko ryhmän kesken. Tällöin ryhmän koko mielellään max. 10, jotta kaikki halukkaat saavat kertoa mielipiteensä. Älä kuitenkaan painosta ketään kertomaan ajatuksiaan.

- a. Mitä kaikkea kuuluu seurusteluun? (Jokainen suhde yksilöllinen, mutta perusasioina tasa-arvoisuus, luottamus, kunnioitus, sekä turvallinen ja hyvä olo)
- b. Kuuluuko parisuhteeseen aina seksi? Millainen olisi parisuhde ilman seksiä? (Määritelkää alkuun myös seksi – kaikenlainen seksuaalinen kosketus, kuten hyväily ja suukottelu, ei vain yhdyntä)
- c. Onko parisuhteessa ok olla haluamatta kosketusta, vai tarvitseeko aina olla valmis läheisyydelle?
- d. Mitä jos kumppanisi pyytää toistuvasti sinulta seksiä, mutta sinä et seksiä halua? Keskustelkaa seuraavista toimintavaihtoehtoista:

- Suostut, koska ajattelet sen olevan velvollisuutesi.
- Suostut, koska pelkää menettäväsi maineesi.
- Lähdet ulos tekosyyn turvin.
- Yrität näyttää touhukkaalta ja sanot, että et nyt ehdi.
- Kieltäydyt ystävällisesti.
- Jokin muu, mikä?

2. Laatkaa pienemmissä ryhmissä seurustelun pelisäännöt. Käykää eri ryhmien laatimat pelisäännöt lopuksi yhdessä läpi keskustellen. Voitte myös askarrella julisteet pelisäännöistä. Alla ideoita pelisäännöiksi:

a. Kunnioita toista ja itseäsi. Kunnioittaminen on esim. toisen mielipiteiden kuuntelua ja lupaa olla eri mieltä.

b. Sopikaa yhdessä kumppanin kanssa, mitä teidän seurusteluunne kuuluu ja ei kuulu.

c. Muista, että kumppanisi ei lue ajatuksiasi tai välttämättä tiedosta tunteitasi – kerro niistä ääneen.

d. Ole rehellinen.

e. Kunnioita toisen yksityisyyttä. Älä kerro kumppanin yksityisasiota muille ilman hänen lupaansa, edes seurustelun päättymisen jälkeen.

f. Molemmilla on oikeus omiin ystäviin, harrastuksiin ja omaan aikaan.

g. Kysy, jos koet olosi epävarmaksi – älä luule toisen puolesta mitään.

h. Väkivalta ei kuulu mihinkään ihmissuhteisiin.

i. Älä painosta tai pakota itseäsi tai kumppaniasi mihinkään.

j. Jos rakkaus loppuu tai jostain syystä haluat päättää seurustelun, kerro se toiselle.

k. Lopeta suhde ennen kuin aloitat uuden.

l. Älä kosta toiselle suhteen päättymistä, älä kiusaa tai häiriköi. Kumppanillasi on oikeus päättää seurustelustaan.

TÄRKEITÄ HUOMIOITA HARJOITUSTEN PÄÄTTÄMISEEN:

- Pura harjoitteet nuorten kanssa:

a. Miltä harjoitteiden tekeminen tuntui?

b. Saitteko uutta tietoa?

c. Tiedättekö mihin ottaa yhteyttä, jos te itse, tai ystävä kohtaa seksuaalista kaltoinkohtelua?

- Kiitä nuoria osallistumisesta ja kerro loppuun tahoja, joihin voi olla yhteydessä (kts. harjoite 2.).

- Tarjoa nuorille mahdollisuus jutella videon tai harjoitteiden herättämistä ajatuksista kahden kesken ryhmän jälkeen. Mikäli kaipaat lisätukea teeman käsittelyyn nuorten kanssa, voit aina konsultoida Nuorten Exitä osoitteesta info@nuortenexit.fi

- Kerro myös kollegoillesi, että olet käsitellyt seksuaalisen kaltoinkohtelun teemoja nuorten parissa, mikäli koet, että nuoret saattavat ottaa asian puheeksi muiden aikuisten, kuin sinun kanssasi.